



УДК 658.589

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У РИНКОВИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Н.М. ДАЦЕНКО,

асистент кафедри менеджменту ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний інститут», м. Ніжин, Україна

Узагальнені організаційні форми інноваційної діяльності у ринкових умовах: інкубатори, технологічні парки, технополіси.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, технопаркові структури, бізнес-інкубатори, технологічні парки, технополіси.*

Особливу роль серед структур, які підтримують розвиток інноваційної діяльності, відіграють технопаркові структури, які перетворюють вхідні ресурси (основні і оборотні фонди, інвестиції, інтелектуальні ресурси) у вихідні інноваційні послуги. Технопаркові структури можуть значно відрізнитися за структурою і обсягом вхідних ресурсів і вихідних послуг. За наростаючим



ступенем складності технопаркові структури можна розмістити таким чином: інкубатори, технологічні парки, технополіси[8].

Одним із потенційно найефективніших економічних засобів прискореного впровадження інновації та економічного розвитку вважають бізнес-інкубатори.

Бізнес-інкубатор – організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності. Окремим видом бізнес-інкубаторів є інноваційні бізнес-інкубатори.

Головне призначення бізнес-інкубатора – першочергова підтримка малого (переважно інноваційного) підприємництва. Вченим, інженерам, винахідникам, що виявили бажання організувати власний бізнес, надається в інкубаторі пільговий доступ до всього необхідного для здійснення своїх ідей.

Бізнес-інкубатор здає в оренду офісне устаткування і виробничі приміщення на вигідних для підприємств умовах, надає різноманітні офісні послуги, наприклад, можливість користуватися електронним обладнанням (персональними комп'ютерами, копіювальними машинами, телефаксами тощо), канцелярськими послугами.

Технічна допомога складається з проведення інженерних розробок продукту та технологій, маркетингова – підбір спеціалізованої літератури про продукт і ринки збуту, сприяння реалізації рекламного обслуговування тощо.

Консультації з менеджменту містять аналіз грошових надходжень, податків, огляд і роз'яснення офіційних фінансових документів, юридичну допомогу при реєстрації фірми й організаційно-фінансову підтримку (пошук і рекомендація потенційного інвестора, складання бізнес-плану тощо).

Створення бізнес-інкубаторів дозволяє підвищити рівень передавання інформації діючим виробництвам. Додаткове пропонування необхідної технологічної та організаційно-господарської інформації спроможне прискорити процеси структурного перетворення, стимулюючи створення нових виробництв.

Інкубатори, зазвичай, забезпечують себе на засадах самофінансування.

В Україні вже створені бізнес-інкубатори при окремих вищих навчальних закладах, а також за ініціативою деяких місцевих органів влади (або за підтримки урядових програм іноземних країн). Так, за ініціативою міської держадміністрації для підтримки інноваційної діяльності в столиці створений Київський інноваційний інкубатор (КІБІН), до складу якого входять: безпосередньо бізнес-інкубатор як орган управління; координаційні органи для забезпечення співробітництва з місцевими органами влади; самостійні центри, які забезпечують обслуговування інкубованих фірм; інкубовані фірми. У Івано-Франківську в 1996 р. створений Українсько-канадський бізнес-центр, який здійснює головні функції бізнес-інкубатора. Інноваційні бізнес-інкубатори діють при державному університеті "Львівська політехніка", Харківському



державному політехнічному університеті, ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"[7].

Технопарк – це певний науково-виробничий комплекс, основною метою якого є впровадження нових технологій. Коли ж і де вперше словом “парк” були позначені інноваційні об’єкти? Час: 1951 р. Місце: США, штат Каліфорнія, округ Санта-Клара, містечко Пало-Альто, Стенфордський університет. Автор терміна “дослідно-промисловий парк” (“research industrial park”): професор електротехніки Фредерік Терман, віце-президент Університету. Головна ідея: використати частину території, що належала Університету, для створення компактної промислової зони, привабливої для підприємств електронної та авіакосмічної індустрії, що сформувалася в Каліфорнії під час другої світової війни та стрімко розвивалася по її закінченні. Джерелом фінансування були військові замовлення федерального уряду. Чому ця зона була привабливою? Справа не тільки в дорогах, інженерних комунікаціях, зв’язку, зручних промислових будівлях та інфраструктурі сфери обслуговування. Головне – постійні взаємовигідні контакти з науковцями університету.

Цю геніальну і водночас просту ідею важко переоцінити. Завдяки її реалізації не тільки створено славетну “Кремнієву долину”, яка, по суті, є високотехнологічним (“high-tech”) регіоном, а й розпочався переможний світовий поступ технопарків.

Створені в Каліфорнії та Північній Кароліні технопарки значною мірою посприяли перетворенню відсталих сільськогосподарських регіонів у найбільш розвинені з точки зору високих технологій, з найвищим у США рівнем життя. Внаслідок того, що університети Сполучених Штатів мають право комерційного використання результатів наукових досліджень, проведених за рахунок федеральних грантів, із середини 80-х рр. минулого століття почався справжній бум технопарків (сьогодні їх більше 140). 23 із 25 найбільших університетів США мають власні технопарки.

Інколи технологічні парки називають технологічними (або інноваційними) центрами, але це не змінює суті об’єкта[6].

Питаннями створення та функціонування інноваційних структур в Україні опікується Комісія з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів, що є постійно діючим органом Кабінету Міністрів України. Національна мережа регіональних центрів інноваційного розвитку включає в себе тринадцять центрів: Дніпровський (центр – Дніпропетровськ), Західний (Львів), Карпатський (Ужгород), Кримський (Сімферополь), Одеський (Одеса), Південно-Західний (Вінниця), Північний (Київ), Північно-Західний (Луцьк), Північно-Східний (Харків), Східний (Донецьк), Таврійський (Севастополь), Чорноморський (Миколаїв), Київський (Київ). Регіональні центри забезпечують інформаційну, організаційну та іншу підтримку інноваційного розвитку регіону [5].



Згідно з даним Положенням, інноваційні структури мають організовуватись в рамках певної галузі діяльності для створення та впровадження наукоємної продукції. При цьому особливий наголос робиться на тому, що дана продукція має бути конкурентоспроможною, зокрема на зовнішньому ринку. Пріоритетні напрямки розвитку науки і техніки України визначаються Кабінетом Міністрів України і затверджуються Верховною Радою України [2].

У Постанові дано визначення інноваційної структури, до складу якої можуть входити науководослідні та проектно-конструкторські організації, навчальні заклади, виробничі підприємства, інноваційні фонди, банки, комерційні структури та суб'єкти підприємницької діяльності, що надають комплекс необхідних послуг, зокрема юридичних, послуг менеджменту, маркетингу. Складові інноваційної структури мають працювати за профілем інноваційної структури, виробляти товари або надавати послуги. Крім вищеперерахованого, у діяльності інноваційної структури можуть приймати участь іноземні юридичні особи та міжнародні організації, але в рамках діючого законодавства України, що відкриває шляхи для наукового співробітництва та обміну досвідом для українських наукових співробітників з зарубіжними колегами. Щодо питання фінансування, то у Постанові чітко прописані джерела фінансування для інноваційних структур [4]. Такими можуть бути вклади учасників; держава, але за умови виконання державного замовлення; банківські кредити; іноземні та внутрішні інвестиції; цінні папери, що можуть бути випущені в обіг та власне прибутки самої інноваційної структури. Варто відмітити, що інноваційна структура може залучати інвестиційні кошти у тому числі у зарубіжній валюті, що певним чином підвищує зацікавленість іноземних інвесторів. Згідно діючого законодавства інноваційна структура має розробити бізнес-план своєї діяльності. Фактично, інноваційна структура стає підприємством-учасником ринку, має для цього певні ресурси, що за умов вдалого менеджменту приносить прибутки підприємству. Інноваційна структура може розраховувати на податкові, валютно-фінансові та інші види пільг в рамках діючого законодавства.

Визначення поняття “технологічний парк” було запропоновано у Законі України “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків”. Згідно з Законом технопарк – це юридична особа або група юридичних осіб, що діють на основі договору про спільну діяльність без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих технологій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [3].

Станом на 2009 рік в Україні зареєстровано дванадцять технопарків, більше половини з них розташована у м. Києві (табл. 1). Процедуру реєстрації проходять ще чотири технопарки.



Таблиця 1

№	Технологічний парк	Місто	Рік заснування
1.	"Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка та сенсорна техніка"	Київ	2002
2.	"Інститут електрозварювання імені Є.О. Патона"	Київ	2000
3.	"Інститут монокристалів"	Харків	2000
4.	"Вуглемаш"	Донецьк	2001
5.	"Інститут технічної теплофізики"	Київ	2002
6.	"Київська політехніка"	Київ	2003
7.	"Інтелектуальні інформаційні технології"	Київ	2003
8.	"Укрінфотех"	Київ	2002
9.	"Агротехнопарк"	Київ	2007
10.	"Текстиль"	Херсон	2007
11.	"Яворів"	Яворів, Львівська область	2007
12.	"Машинобудівні технології"	Дніпропетровськ	2008

В Україні також використовується поняття наукового парку. Згідно з Законом України "Про наукові парки", науковий парк – це юридична особа, створена у формі об'єднання вищого навчального закладу IV рівня акредитації або наукової установи та інших об'єктів господарювання з метою організації, координації, контролю процесу розроблення і виконання проектів наукового парку [1].

Фактично, науковий парк створюється для імплементації досягнень науки вищого навчального закладу у виробництво, що має сприяти більш ефективному використанню наявного наукового потенціалу країни. Технопарки "Київська політехніка", "Текстиль" (база – Херсонський національний технічний університет), "Агротехнопарк" (Національний державний університет харчових технологій), "Яворів" (Національний університет Львівська політехніка) є, фактично, науковими парками.

Фінансування наукових парків має здійснюватись за рахунок фондів, у тому числі статутного, інвестицій, коштів державного та місцевого бюджетів, коштів замовників, а також інших надходжень, що не заборонені законодавством України.

Технополіс представляє собою цілісну науково-виробничу структуру, створену на базі окремого міста, в економіці якого помітну роль відіграють



технопарки та інкубатори. Нові товари і технології, які розроблені в наукових центрах, використовуються для вирішення всього комплексу соціально-економічних проблем міста. Технополіси можуть утворюватися як на основі міст, що будуються, так і на основі тих, що реконструюються. Існують також технополіси "розмитого" типу, які виникають переважно на базі великих міст, які при відсутності чітко відокремлених високотехнологічних зон все таки мають розвинуті інноваційні структури [7].

Технополіси – об'єднання, що представляють собою комплекс наукових закладів фундаментального і прикладного характеру, вузів, конструкторських і впроваджувальних організацій, а також ряду промислових підприємств, орієнтованих на освоєння нововведень. У рамках технополісів може здійснюватися повний інвестиційний цикл, включаючи підготовку кадрів. Сусідство наукових і навчальних закладів різної галузевої спрямованості забезпечує міждисциплінарні (на стику наук) дослідження, розробки й інтенсивний обмін ідеями. Невід'ємними елементами технополісів повинні бути венчурні фірми й акціонерні комерційні банки.

Функцією технополісу є максимальне використання унікального науково-виробничого та трудового потенціалу великого міста, його зручного економіко-географічного положення через формування життєво важливої для інноваційної діяльності інфраструктури.

Основою технополісу є його науково-дослідний комплекс. Він готує радикальні прориви в технології на основі фундаментальних наукових досліджень міжгалузевого характеру, які визначають перспективи розміщених у ньому виробництв.

Технополіси істотно різняться за масштабами, структурою та обсягом послуг, які надаються, за рівнем наукомісткості, складом учасників. До складу технополісів можуть входити: науково-дослідні організації та установи; промислові підприємства; культурно-побутові об'єкти; комунальні та інформаційні мережі; проектно-конструкторські центри та дослідні виробництва; фінансово-кредитні установи; торговельні, посередницькі, консультаційні та інші структури.

Технополіс характеризує гнучкість для формування нових структур, перерозподілу ресурсів, утворення нових суб'єктів наукової, науково-технічної та промислової діяльності. Науково-дослідні, промислові та інші організації в ньому самоорганізуються на основі спільної інфраструктури та інформаційної мережі, певної спеціалізації, а роль органів управління обмежується створенням базової інфраструктури, вирішенням різних організаційних питань, стимулювання науково-дослідної діяльності та сприятливого економічного клімату.

Зазвичай технополіси створюються в місцях розташування найбільших співтовариств учених та університетів; поряд із найбільшими промисловими компаніями і в місцях концентрації висококваліфікованих фахівців; на перетині



найбільших авто- і повітряних шляхів; у місцях із сприятливими природними та кліматичними умовами, високим культурним рівнем населення.

Ключовими факторами успішного розвитку технополіса можна вважати розроблення радикального плану його формування, створення критичної маси талановитих вчених, інженерів і підприємців, наявність тісних зв'язків академічної науки, промисловості та органів влади, широке залучення ризикового капіталу та інших фінансових ресурсів.

Література

1. Закон України «Про наукові парки». – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2009, № 51, ст.757.
2. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки». – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 48, ст.253.
3. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків». – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст.363.
4. Постанова кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про порядок створення і функціонування технопарків та інноваційних структур інших типів» // Постанова КМ України № 549 від 22.05.1996 р.
5. Державне агентство України з інвестицій та інновацій. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/>.
6. Беляєв Д. Технопаркам – зелене світло. – Режим доступу: <http://www.ipcentr.kiev.ua/newcipip/control/uk/publish/article/>.
7. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.: іл. - Бібліогр. в кінці гл.
8. Стельмашук А.М. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТАНГ, 2000. - 315 с.

Организационные формы инновационной деятельности в рыночных условиях Украины

Даценко Н.Н.

Обобщены организационные формы инновационной деятельности в рыночных условиях: бизнес-инкубаторы, технологические парки, технополисы.

Ключевые слова: *инновационная деятельность, технопарковые структуры, бизнес - инкубаторы, технологические парки, технополисы.*

Proposed form of innovation in Ukraine market conditions

Datsenko N.N.

Generalized forms of organizational innovation in market conditions: business-incubators, technological parks, Technopolis.

Keywords: *innovative activity, technology parks structures, business-incubators, technological parks, Technopolis.*